

Fornyings, administrasjons og kirkedepartementet

Vår ref: 2013/6479

Trondheim 22.4.2013

Deres ref: 13/142

Høringsuttalelse «Hindre for digital verdiskaping»

Artsdatabankens viktigste oppgave er å forsyne samfunnet med oppdatert og lett tilgjengelig kunnskap om naturtyper og arter. Vi er i så måte helt avhengige av digitalisering og deling av data, og har høy fokus på samarbeid med dataprodusenter, utvikling av infrastruktur og gode prosedyrer for dataflyt. Vi erfarer at stadig flere offentlige etater/institusjoner ønsker å gjøre sine data tilgjengelig gjennom våre digitale tjenester. Likevel forblir store datamengder utilgjengelige fordi deling og digitalisering ikke prioriteres i tilstrekkelig grad. Innen forskningen er det høy fokus på vitenskapelig publisering og merittering, og mindre på åpen datadeling. Også primærdata fra kartlegging i offentlig regi, eksempelvis i forbindelse med konsekvensutredninger, blir ofte ikke tilgjengeliggjort. Slike data kan være verdiskapende og ressursbesparende for fremtidige prosesser. Vi mener at etablering av en prosjektorganisasjon ledet av en digitaliseringsdirektør, samt lovfestede krav om datadeling fra det offentlige vil øke tilgjengelighet av offentlige data. Slike data er en viktig ressurs for samfunnet, og vi støtter utvalgets forslag på disse områdene.

Postadresse:
Artsdatabanken
Erling Skakkesgt.47
7491 Trondheim

Besøksadresse:
Artsdatabanken
Elvegata 17
Trondheim

www.artsdatabanken.no

Tlf: +47 73 59 22 16
Fax: +47 73 59 22 40

Vi viser til deres høringsbrev datert 17.1.2013 og utredningen «NOU 2013:2 Hindre for digital verdiskaping».

Artsdatabanken er en nasjonal kunnskapsbank om naturmangfold i Norge. En av våre oppgaver er å være en sentral aktør i arbeidet med å innhente og systematisere digitale data fra andre databaser og datakilder. Som et ledd i dette arbeidet skal Artsdatabanken bidra til at kvalitetssikring, validering og standardisering av relevante data gjennomføres og dokumenteres. Digitalisering og datadeling er dermed blant våre kjerneoppgaver, og Artsdatabanken ønsker å kommentere utredningen angående disse temaer.

Datadirektør

Artsdatabanken støtter forslaget til etablering av en prosjektorganisasjon ledet av en digitaliseringsdirektør med et overordnet, tversektorielt ansvar. Digitalisering blir ikke tilstrekkelig prioritert i enkelte sektorer, og det fulle potensialet blir ikke utnyttet pr. i dag. Sentral styring vil være et klart signal om at dette har prioritet, vil samkjøre innsatsen og gjøre erfaringer i den ene sektoren til nytte for de andre.

Deling av data

Artsdatabanken støttet forslaget om strengere, lovpålagte krav om deling av data fra det offentlige. Som bruker av kartdata og tilbyder av georefererte data og kartlag deler vi oppfatningen om at åpen tilgang til kartdata bør prioriteres.

Tilgang på flere artsdata gir grunnlag for en bedre kunnskapsbasert forvaltning av naturmangfoldet i Norge. Potensialet for deling av slike data er mye høyere enn det som realiseres i dag, og det vil kreve en stor innsats å digitalisere analog informasjon eller tilrettelegge for deling av datasett som finnes i inkompatible formater.

Deling av geografisk stedfestede data om artsfunn har kommet langt i Norge, men det finnes betydelige datakilder i Norge som ennå ikke er offentlig tilgjengelige. Bare i universitetsmuseene og i forskningsinstituttene ligger det mange millioner artsfunn som ikke er formidlet elektronisk. I miljøvernforvaltningen, både på sentralt nivå og i fylkene, finnes det analoge rapporter med hundretusener av stedfestede artsfunn som ikke er tilgjengelige i digitale karttjenester.

For tiden er over 15 mill. georefererte artsfunn tilgjengelig i vår digitale karttjeneste Artskart. Disse deles også internasjonalt via GBIFs (Global Biodiversity Information Facility – www.gbif.org) dataportal. Artsdatabanken har i samarbeid med GBIF-Norge (den nasjonale noden for GBIF, lokalisert ved Naturhistorisk museum, UiO) siden 2006 mobilisert over 6 mill. poster fra vitenskapelige institusjoner, forvaltningen og konsulentfirmaer, samt 8 mill. dataposter som i hovedsak er innrapportert av frivillige naturinteresserte. Det deles også data fra over 100 primærdatabaser fra 32 institusjoner i Artsdatabankens store nettverk. I tillegg til datadeling gjennom Artsdatabankens egen kartportal deles dataene med mange lokale, regionale, nasjonale og internasjonale dataportaler gjennom standardiserte formater, kommunikasjonsprotokoller og APIer.

Datadelingen beskrevet i forrige avsnitt er et meget godt eksempel på at deling gir merverdi. I dag brukes dataene blant annet som kunnskapsgrunnlag i forvaltning både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Dataene anvendes også i næringslivet til å tilpasse seg internasjonale miljøsertifiseringskrav og til forskning på konsekvenser av klimaendringer, taksonomisk forskning, og som grunnlag for forskning og modellering på utbredelse av arter og habitater. Artsdata øker nasjonal og internasjonal tilgjengelighet av kunnskapsgrunnlag for analyser og beslutninger. Det offentlige bruker betydelige ressurser på tiltak som kartleggingsarbeid i forbindelse med diverse konsekvensutredninger, mens primærdataene ofte ikke deles. Naturkartlegging i konsekvensutredninger som tiltakshavere pålegges å utføre vil også generere nye datasett som inngår i kunnskapsgrunnlaget for beslutningstakere. Det er meget viktig at nye registreringer av primærdata kommer det offentlige til nytte. Ved å pålegge deling vil slike data bli tilgjengelig for samfunnet. Det offentlige kan da benytte ressursene mer effektivt på områder som er dårligere kjent. Allmennheten, forvaltning og forskning kan bruke dataene (så lenge de ikke er unntatt offentlighet) til en rekke formål.

Det offentlige, innenfor sektorer som miljøvern, landbruk, fiskeri og akademia, gjennomfører en omfattende kartlegging av natur, gjerne for å forbedre kunnskapsgrunnlaget innenfor egen sektor. Imidlertid er det betydelig svikt i rutiner for å gjøre disse dataene allment tilgjengelige i landsdekkende databaser på formater som tillater interoperabilitet. De allmenne kravene til datadeling til

sektormyndighetene er for uklare og upresise. Vi ser for oss at et sektorovergripende ansvar for digitalisering og datadeling, som foreslås som oppgaver for en datadirektør, vil gi et betydelig løft på dette området.

Det ligger store mengder eldre, digitaliserte og stedfestete artsdata ved norske forskningsinstitusjoner. Eksempler kan være data samlet av forskere i forbindelse med forskningsprosjekter, doktorgradsarbeider, hovedfagsoppgaver, eller naturovervåking. Mange datasett er «personlige», i den forstand at de ikke forvaltes aktivt av et datasystem som driftes av institusjonen. Samfunnet kan ha investert mye i å samle disse dataene og vil ha stor nytte i at slike data blir allment tilgjengelige. Det dreier seg både om gjenbruk av data og om å gjøre eldre forskningsresultater kontrollerbare.

Utfordringen ligger i at dataene er lagret spredt, i svært ulike formater og av mange personer med ulike typer «eierskap» og tilknytning til dataene. Arbeidet med tilgjengeliggjøring av data er tidkrevende og ikke vitenskapelig meritterende, og blir derfor nedprioritert hos mange. Den foreslåtte delingsplikten vil, kombinert med en enkel og tydelig lisensieringsstruktur som sikrer forskere korrekt merittering, øke tilgjengeligheten av slike data, noe som vil komme både vitenskapen og allmennheten til gode. Det åpnes også stadig mer for enklere publisering av data gjennom såkalte «*data papers*», der forskere kan dele sine primærdata som vitenskapelige publikasjoner, og dermed sikres sitering og merittering.

Vi opplever at datadelingsprinsipper er i dag bedre kjent og forstått enn kun noen få år tilbake, og at diskusjonen har forflyttet seg fra «hvorfor» til «hvordan». Likevel er det betydelig forskjell mellom sektorer når det gjelder oppfølging. Aktører som har stedfestete artsdata og ønsker å dele disse, viser stor interesse for å tilrettelegge sine data for Artsdatabanken. Artsdatabanken har en egen tilskuddsordning for kvalitetssikring og tilrettelegging av stedfestete artsdata, men det er dessverre kun halvparten av de omsøkte prosjektene som får støtte ved hver utlysning.

Dersom deling blir pålagt i lovverket, bl.a. i forskrift om konsekvensutredninger, vil det føre til økt innsats for å tilgjengeliggjøre eksisterende data. Med enklere lisensieringsvalg vil en datadelingsstrategi dessuten kunne være en del av planleggingsfasen i nye prosjekter og tiltak.

Analysene i NOUen gir et godt grunnlag for å iverksette tiltak som kan bedre samfunnets tilgang til viktige data. Disse kan da også være grunnlag for optimalisering av ressursbruken på produksjon av kunnskapsgrunnlag. Tilgjengelige data av ulike typer vil potensielt også være råstoff til næringsvirksomhet innen utvikling av produkter og tjenester.

Med vennlig hilsen

Ivar Myklebust
Direktør

Nils Valland